

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
21/1502 - 8

Saksbeh.:
Siri J. Koch-Larsen, 410 41 310

Dato:
01.07.2021

Høringssvar fra Oslo kommune på Sysselsettingsutvalgets to rapporter

Det vises til brev fra Arbeids- og sosialdepartementet datert 18. mars 2021 om høring av Sysselsettingsutvalgets to rapporter. Oslo kommune fikk bekreftet i e-post datert 28. april 2021 at det er godkjent med noen dagers forsinket innsendelse av høringssvaret. Skjema for nettbasert innsendelse er steng, svaret fra Oslo kommune sendes derfor til postmottaket.

Oslo kommune mener i likhet med utvalget at et høyt sysselsettingsnivå er avgjørende for den enkeltes velferd, for verdiskapingen og for finansiering av våre velferdsordninger. Oslo kommunens mener at utvalget har kommet med en rekke forslag til tiltak som vi kunne bedre sysselsettingen i landet. Enkelte av forslagene innebærer større strukturelle endringer, mens andre er mindre enkeltstående forslag. Noen av forslagene vil kunne medføre økte utgifter til sosialhjelp og bostøtte, som må utredes nærmere før de vedtas. Forslag om bedre oppfølging av sykemeldte, vil medføre økte utgifter for Oslo kommune som arbeidsgiver. Det samme gjelder forslaget om økt finansieringsansvar for i sykmeldingsordningen. Kommunen legger til grunn at forslag tiltak som øker kommunenes utgifter kompenseres av staten dersom de blir realisert.

Enkelte av de foreslåtte tiltakene som er knyttet til blant annet uføretrygden og helsejustert lønn, har imidlertid mange prinsipielle sider som må utredes nærmere før det er mulig å ta stilling til spørsmålene.

Oslo kommune har valgt å gi høringsuttalelse på enkelte av forslagene i utredningene.

NOU 2019:7 Arbeid og inntektssikring:

Utvalget foreslår at minstenivåene for arbeidsavklaringspenger reduseres for de unge, for å styrke arbeidsinsentivene og bidra til at færre kommer inn i ordningen. Utvalget foreslår at minstenivåene bør differensieres innenfor aldersgruppen 18–24 år. Videre foreslår utvalget at bør vurderes å skille mellom hjemme- og borteboende for de eldste i denne aldersgruppen. Det er viktig med innføring av tiltak som kan bidra til å redusere tilstrømningen av nye mottakere av denne type helserelaterte ytelser. Forslaget fra utvalget innebærer imidlertid redusert inntektssikring i forhold til i dag. Forslaget vil kunne føre til at flere vil motta økonomisk sosialhjelp og bostøtte. De økonomiske konsekvensene for kommunene er ikke utredet, og må utredes før ev. en omlegging av ordningen slik utvalget foreslår.

Utvalget foreslår endringer i sykepengeordningen med sikte på å begrense langvarig sykefravær. Utvalget mener at det kan gjøres ved å øke arbeidsgivers finansieringsansvar for langtidsfraværet innenfor en kostnadsnøytral ramme, på en måte som styrker arbeidsgivers insentiver til å bidra til graderte sykmeldinger. Konkret foreslår utvalget at den initiale arbeidsgiverperioden forkortes fra 16 til 7 dager, og at arbeidsgiver i resten av sykefraværperioden dekker 10 prosent av sykepengene opp til 50 prosent av fulle sykepenger og deretter anslagsvis 25 prosent av sykepenger ut over dette.

Forslaget om å øke arbeidsgivers finansiering av langtidsfraværet kan gjøre det vanskeligere å inkludere utsatte grupper i arbeidslivet. Dette gjelder personer med ulike former for helseutfordringer, og generelt personer med høyere sykefraværstilbøyelighet enn gjennomsnittet, eldre arbeidstakere, mv. Det blir viktig å unngå at en ordning med arbeidsgiverfinansiering i praksis hemmer ansettelsen av slike personer.

I videre utredning av dette forslaget er det derfor viktig at konsekvenser som dette utredes grundig. Videre bør økonomiske konsekvenser for ulike typer offentlige og private virksomheter også utredes grundig.

For å gi arbeidstaker et økonomisk insentiv til å bruke gradert sykmelding, foreslår utvalget at gradering gir en forlengelse av den maksimale varigheten på sykepengeperioden. Konkret foreslår utvalget at maksimal sykmeldingsperiode settes til 12 fulltids måneder, med øvre grense på samlet fraværperiode på 18 måneder ved gradert sykmelding. For å redusere sykefraværet foreslår utvalget å redusere kompensasjonsgraden for arbeidstaker til 80 prosent etter 6 fulltids fraværsmåneder.

Oslo kommune merker seg at disse forslagene fra NOU 2019/7 ikke er med i Sysselsettingsutvalgets rapport, NOU 2021/2. Eventuelle forslag om redusert kompensasjon for sykmeldte vil kommunen ikke kunne slutte seg til.

For sykmeldte med gode utsikter til å komme tilbake til samme arbeidsgiver, bør det være mulig å forlenge sykepengeperioden, men i så fall med samme kompensasjonsgrad som ved arbeidsavklaringspenger, mener utvalget.

Kommunen slutter seg til dette forslaget og begrunnelsen for dette. Vi ser her et behov for at det ses nærmere på regler i offentlig tjenestepensjon om midlertidig uførepensjon med tanke på at samlet ytelse etter 12 måneder opprettholdes.

Forslagene om endring i inntektssikringsordningene vil kunne tvinge mottakere av dagpenger og arbeidsavklaringspenger til å ta arbeid som har en lavere timelønn enn hva de tidligere hadde. På den ene siden vil dette kunne øke sysselsettingen, samtidig vil forslagene medføre forverring av inntektssituasjonen for den enkelte mottaker. Disse forslagene støttes ikke av Oslo kommune. Oslo kommune støtter utvalgets forslag om satsing på kompetanseheving og satsing på kvalifisering fordi kompetanse ser ut til å bli viktigere for å klare seg godt i arbeidsmarkedet.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag til tiltak som kan bidra til å forebygge fravær og til at flere kommer raskere tilbake i arbeid.

Oslo kommunene støtter utvalgets forslag om økt bruk av lønnstilskudd og andre tiltak som etablererstøtte som kan lette innpass i arbeidslivet. Forslaget om redusere stillingsvernet gjennom endringer i prøveperioden, støttes også av Oslo kommune.

Det er viktig å stimulere til at flere eldre står i arbeid også etter fylte 70 år. Forslaget om reversering av den øvre aldersgrensen fra 72 til 70 år i arbeidsmiljøloven støttes derfor av Oslo kommune.

NOU 2021:2 Kompetanse, aktivitet og inntektssikring

Kravene til kompetanse i norsk arbeidsliv har økt over tid. Utvalget mener at det er viktig at flere av de unge fullfører videregående opplæring, og at yrkesfaglig utdanning styrkes. Oslo kommune støtter utvalgets forslag til tiltak for å styrke at flere fullfører videregående opplæring.

Oslo kommune støtter kjernen i forslaget om innføringsfag og mener det er et godt tiltak og vil kunne bidra positivt til disse elevenes faglige kvalifikasjoner. Men deltakelse i tilbudet bør etter Oslo kommunes syn være basert på en viss grad av frivillighet. Lærere og rådgivere ved elevens grunnskole må i samarbeid med eleven gi klare og kloke anbefalinger om hvilke kvalifiseringstiltak eleven bør gjennomføre, enten det er innføringsfag, et helhetlig alternativt ellefte skoleår eller annet skreddersydd kvalifiseringsopplegg. Det viktige er at søkeren/eleven får rett og plikt til å ta imot nødvendig hjelp for å bli kvalifisert for, og ha nytte av, sin videregående opplæring.

I Oslo er et ellefte skoleår prøvd ut for en liten gruppe elever gjennom prosjektet Fundament. Dette innebærer et ekstra skoleår som forbereder elevene til videregående opplæring. Oslo kommune har sett positive faglige og sosiale resultater av prosjektet, selv om det har vist seg utfordrende å motivere elevene til å velge det. Dette vil kunne bøtes på ved at tilbudet blir en nasjonal ordning der det vises til gode resultater bl.a. fra Oslo, og der det satses på god informasjon og rådgivning i forkant.

En del elever med til dels store faglige mangler fra grunnskolen vil kunne klare seg med kompensatoriske tiltak som f.eks. innføringsfag underveis. For å ivareta elevenes behov for opplæring, foreslår Oslo kommune å vurdere en mer differensiert strategi: a) tilbud om et ellefte skoleår for elever med svært lav kompetanse fra grunnskolen b) inntak til videregående opplæring med kompensatoriske tiltak underveis, som f.eks. tilbud om innføringsfag, for elever med mer moderate kunnskapshull fra grunnskolen.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om å føre en mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk. Det er bedre med aktive tiltak enn passive tiltak for å få flest mulig ut i arbeid. Forslagene om økt bruk av lønnstilskudd og forsterking av bruken av etablererstøtte som et virkemiddel for arbeidsledige, støttes også av Oslo kommune. Oslo kommune oppfordrer staten til å øke antallet VTA-plasser for også å få flere uføretrygdede ut i arbeid.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om å gi kontantstøtte kun for barn der foreldre har søkt, men fått avslag på barnehageplass.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om å styrke innsatsen på en rekke områder for å få økt kunnskap og kompetanse i befolkningen, herunder økt utdanningskapasitet innenfor yrker hvor det er vedvarende mangel på arbeidskraft, bedre finansieringsordninger for å stimulere arbeidstakere og arbeidsgivere til å investere i opplæring, og å styrke den arbeidslivsdrevne kompetansebyggingen.

Det er viktig å forhindre at folk blir sykemeldte, og at de som er sykemeldt skal kunne komme raskt tilbake i arbeid gjennom avtalen om inkluderende arbeidsliv. I videre utredning av dette bør hensiktsmessigheten av modellen vurderes opp mot det som allerede er utviklet bl.a. gjennom IA-avtalen, og lovgivning om oppfølgingsplaner, dialogmøter mv. som har kommet de senere årene. Kommunen mener det ikke er gitt at et enda mer omfattende regime, og med dette et økt press både på arbeidstaker og arbeidsgiver, vil føre til ønskede resultater. Videre mener kommunen at det tillegg til videre utredning av foreslått modell, også må utredes en arbeidsmiljø-orientert tilnærming med sikte på styrking av forebyggende arbeid med psykososialt og fysisk arbeidsmiljø, herunder tilrettelegging for personer med begrenset funksjonsevne. Vi tror at både krav og en mer aktiv rolle fra tilsynsmyndigheter mv. vil kunne bidra vesentlig for å motvirke langtidssykemelding og frafall fra arbeidslivet.

Utvalget foreslår tiltak for å øke andelen sysselsatte i heltidsstillinger. Oslo kommune er enig i at de tiltakene sysselsettingsutvalget trekker frem vil være egnede virkemidler i arbeidet med å øke andelen sysselsatte i heltidsstillinger. Kommunen vil understreke betydningen av at arbeidslivets parter arbeider sammen med sikte på å oppnå resultater på området. Oslo kommune har hatt sterkt fokus på heltidskulturarbeidet, bl.a. gjennom virksomhetsstyringen og partssammensatt prosjektarbeid. I tillegg har partene hatt et særlig fokus på dette ved de senere års tariffoppgjør.

Å være i arbeid er viktig både for den enkelte og for samfunnet. Dette inkluderer betydningen av å stimulere til at flere eldre står i arbeid også etter fylte 70 år. Utvalget foreslår at den øvre aldersgrensen i arbeidsmiljøloven reduseres fra 72 år til 70 år, og at bedriftsinterne aldersgrenser fjernes.

Oslo kommune slutter seg til forslag om reduksjon av øvre aldersgrense i arbeidsmiljøloven fra 72 til 70 år - og at det legges opp til at partene utvikler ordninger som gjør det lettere for arbeidstakere å jobbe ut over aldersgrensene. Med dette vil det ikke være behov for bedriftsintern aldersgrense på 70 år, noe som gjør det enklere å tilrettelegge for å kunne stå i stilling utover 70 år. Aldersgrense på 70 år vil også gjøre det lettere å unngå krevende personalsaker i tilfeller der arbeidstaker over 70 år ikke lenger fungerer tilfredsstillende i jobben.

Når yngre årskull nærmer seg pensjonsalder kan imidlertid effekten levealdersjusteringen har på pensjonsnivået tilsi behov for høyere aldersgrense en 70 år. Det kan derfor være grunn til ny vurdering av arbeidsmiljølovens bestemmelse om aldersgrense når yngre årskull nærmer seg pensjonsalder.

Oslo kommune støtter utvalgets forslag om et avgrenset forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for unge søkere til uføretrygd.

Oslo kommune slutter seg til forslaget om å utrede mulighetene en mer automatisk forlengelse av prøvetiden ved sykefravær - og forlengelse av prøvetiden for ansatte som har ulike utfordringer, inkluderingsutfordringer, helseutfordringer mv.

Noen av forslagene i NOU-ene innebærer større strukturelle endringer, mens andre er mindre enkeltstående forslag. Felles for forslagene er at de skal bedre arbeidsmarkedets funksjonsmåte og øke sysselsettingen. Et overordnet mål for mange av tiltakene er å motvirke overgang til passivitet eller til langvarige helserelaterte ytelser for personer som har mulighet til å være i arbeid. Det vil kreve innsats fra den enkelte, arbeidsgiveren og fra NAV, og i mange sammenhenger også samarbeid med helse- og utdanningsmyndigheter, integreringsansvarlige i kommuner mv. Tiltakene skal bidra til at flere inkluderes i arbeidslivet og at flere får beholde arbeidet. Virksomhetene skal også lettere få tak i arbeidskraft, og få bedre muligheter til å holde på arbeidskraften. Dette vil også fremme effektiv ressursbruk og sikre finansiering av velferdsordningene. Utredningene har egne kapitler som viser økonomisk administrative konsekvenser av de ulike forslagene.

Oslo kommune vil presisere at enkelte av forslagene vil kunne medføre økte utgifter til sosialhjelp og bostøtte. Det er svært viktig at de økonomiske konsekvenser for kommunesektor utredes nærmere før de vedtas. Forslag om bedre oppfølging av sykemeldte, vil medføre økte utgifter for kommunen som arbeidsgiver. Det samme gjelder forslaget om økt finansieringsansvar i sykmeldingsordningen. Kommunene må kompenseres for merkostnader som følge av tiltak som blir vedtatt.

Med vennlig hilsen

Bente Thorsen Fagerli
kommunaldirektør

Knut Egil Asprusten
seksjonssjef

Kopi til:
Ingvild Wold Strømsheim
Ulf Pedersen